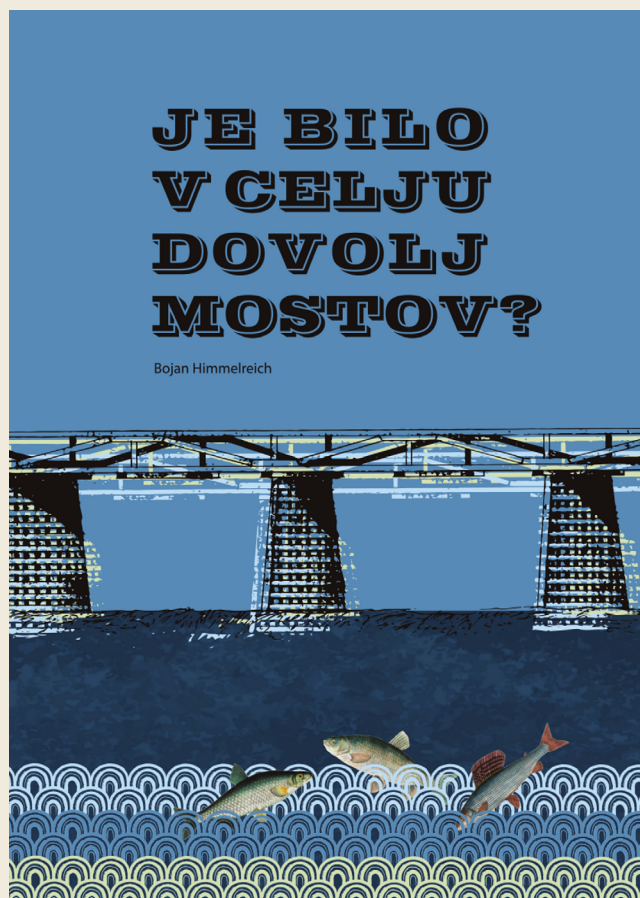

Bojan Himmelreich

JE BILO V CELJU DOVOLJ MOSTOV? RAZSTAVA IN RAZSTAVNI KATALOG

Celje: Zgodovinski arhiv Celje, 2022, 136 strani

Razstava *Je bilo v Celju dovolj mostov?* obiskovalcu predstavi gradivo o gradnji mostov in brvi od sredine 19. stoletja do danes. Avtor dr. Bojan Himmelreich je začel zbirati gradivo o celjskih mostovih že pred dvajsetimi leti, ko je ob iskanju fotografij o poplavih naletel na zanimive fotografije in razglednice s pogledom na mesto s celjskega gradu, ko so leta 1955 zaradi regulacije Savinje zgradili pomožni most prek njene stare struge. Skozi mesto sta v preteklosti, poleg še zdaj obstoječih rek Savinje in Voglajne, tekla še potoka Koprivnica in Sušnica. Na vseh štirih je v različnih okoliščinah nastalo in izginilo veliko mostov in brvi. Struge obravnavanih rek in potokov so se v preteklosti menjale, to pa je seveda vplivalo na lokacijo mostov in brvi. Katalog je razdeljen na štiri

poglavja, ki nosijo imena rek in potokov: Savinja, Voglajna, Koprivnica in Sušnica.

Dva od vodotokov, potoka Sušnica in Koprivnica, sta bila v letih 1969 in 1970 preusmerjena mimo mesta in deloma nameščena v kanale, tako so tudi izginili mostovi, ki so ju premoščali. V arhivskem gradivu in drugih virih pa se ohranja spomin tudi na desetine predhodnikov sedmih mostov, ki danes premoščajo Savinjo in Voglajno. Brez upoštevanja rekonstrukcij, ko je bilo npr. treba nadomestiti le del v poplavi uničenega mostu ali brvi, lahko v obravnavanem obdobju naštejemo vsaj 36 nekdanjih mostov in brvi. Ti so stali na trenutnih mestih in tudi tam, kjer jih zdaj ni več. Mostovi, ki so bili večinoma leseni, bilo je tudi nekaj kamnitih, kovinskih in betonskih, so služili prometu skozi mesto in krajšali poti prebivalcem. Večina se jih je umaknila novim, ko je kot material gradnje prevladal beton, s katerim njihovi leseni piloti niso več mogli tekmovali. Nekaj jih je postalo odveč, ko so se premaknile prometne poti, npr. ob regulaciji Savinje.

V prvem poglavju so predstavljeni mostovi na Savinji, po kateri je mesto najbolj poznano, imenuje se tudi mesto ob Savinji. V obravnavanem obdobju je bilo na Savinji zgrajenih več kot dvajset mostov in brvi. Najbolj znan in najstarejši je kapucinski most, ki je v tem času doživel pet različic. Most je dobil ime po kapucinskem samostanu na Bregu. V kako slabem stanju je bil most po prvi svetovni vojni, vidimo iz občinskega cestnega reda iz leta 1922, ki je dovoljeval vožnjo le enemu vozilu naenkrat. Drugo je moralo čakati, da se je most sprostilo. Dogovori med občinsko in bansko upravo o nujnosti popravila mostu oziroma

Kapucinski most, razglednica, odposlana leta 1917.

(Hrani: Zgodovinski arhiv Celje, SI_ZAC/1274/001/013/00009_00014.)

gradnje novega niso obrodili sadu. Leta 1933 je močna poplava odnesla kapucinski most in dve brvi. Tako so Celjani po katastrofalni poplavi lahko z levega na desni breg Savinje prišli le po železniškem mostu.

Kapucinski most so nato ponovno zgradili leta 1934, v času nemške okupacije pa so vzporedno z njim zgradili še enega. Promet na dveh mostovih je bil urejen tako, da je tekel na vsakem v eno smer. Po izgradnji novega betonskega mostu na Savinji leta 1956, prek katerega je potekal ves cestni promet, je postal kapucinski most nepotreben. Dokončno usodo mu je zapečatil Občinski ljudski odbor leta 1957 z gradbenim dovoljenjem za rušitev mostu. Celjska občina je most podrla in sklenila postaviti novega na Liscah. Do realizacije je prišlo leta 1973.

Most v Lisce po odprtju, 1973.

(Foto: Milan Božič, hrani: Zgodovinski arhiv Celje, SI_ZAC/1028/001_01996.)

»Tudi Kapucinski most je bil v Celju nekaj posebnega. Povezoval je Breg z mestom. Bil je lesen in velike vode so ga pogosto vzele s seboj. Sredi mostu je bil pozlačen križ s pozlačenim Kristusom. Sprva na mostu ni bilo pločnika za pešce in pri gostem prometu smo morali biti pazljivi, da nas ni poškodoval kateri od številnih furmanov, ki so iz Pečovnika vozili prod, pa tudi ostali promet v smeri prozi Laškemu je iskal prostora na mostu.« Tako je v spominih Mesto moje mladosti zapisal Videčnik. Katalog bogati še več zanimivih izjav znanih Celjanov in kritičnih zapisov iz časopisnih člankov. Tako in še bolj natančno so opisani vsi mostovi na Savinji, v naslednjih poglavjih pa še mostovi na Voglajni, Koprivnici in Sušnici.

Razstava ne prinaša le golega nizanja opisov objektov, dotakne se tudi ozadja njihovih nastankov,

Del stare struge Voglajne (skrajno desno) pred njenim zasutjem, 1967. (Hrani: Zgodovinski arhiv Celje, SI_ZAC/1274/002/015/00002_00028. Zbirka razglednic in dopisnic.)

omeni graditelje in načine gradnje, opiše vpliv njihovega obstoja na vsakdan prebivalstva in njegovo odzivanje na dogajanje v zvezi z njimi. Z zemljevidi, vedutami, fotografijami, razglednicami, dopisi, računi ter risbami in načrti želi razstava, še bolj pa bogato opremljen katalog, prikazati čim več vidikov obstoja mostov in brvi. Tem je skupno to, da v zavesti Celjanov še živijo, kapucinski most, glavna zvezda razglednic, je že prešel v ljudsko izročilo. Kapucinski most je znan tudi kot prvi, ki ga je upodobil fotografski aparat. Velika večina podob nekdanjih mostov in brvi pa počasi izginja iz spomina prebivalcev. Večno živijo le še v fondih in zbirkah Zgodovinskega arhiva Celje, kjer se v depojih arhiva hranijo kot kulturni spomenik našim zanamcem.

Razstavo si z zanimanjem ogledajo tudi šolske skupine, predvsem je razstava zanimiva za učence celjskih šol, ki presenečeni ob starih fotografijah ugotavljajo,

Učenci Osnove šole Frankolovo na ogledu razstave oktobra 2022.

(Foto: Zgodovinski arhiv Celje.)